

תאריך: 19.11.2017

סקר בני נוער בנושא מוצרי טבק ותכולתם
נובמבר 2017

תיאור:

סקר בקרב אוכלוסיית בני הנוער שמטרתו לבחון מודעות ועמדות לגבי מוצרי טבק בכלל ותכולת סיגריות בפרט.

הסקר בדק מודעות לתכולת סיגריות, עד כמה ידיעה לגבי תכולת סיגריות משפיעה על מעשנים פוטנציאליים מקרב בני-נוער, מהי עמדתם בנוגע לאחריות המדינה לפיקוח על תכולת מוצרי עישון, מהן הדרכים היעילות ביותר לצמצם עישון בקרב צעירים בישראל ועוד.

קבוצת ביקורת לבני הנוער שימשו צעירים בגילאי 18-24 ובוגרים בגילאי 25 ומעלה.

קהל היעד: בני נוער בגילאי 13 עד 18 (N=278), וקבוצת ביקורת של צעירים ובוגרים בגילאי 18 ומעלה (N=521).

מדגם: מדגם מיצג של כלל בני הנוער במגזר היהודי בכלל רחבי הארץ.

מועד הסקר: הסקר נערך במהלך חודש נובמבר 2017

ממצאים עיקריים

שאלה 1: עד כמה, אם בכלל, אתה מעשן סיגריות, נרגילה או מוצרי טבק אחרים?

1. בכל יום
2. אחת לשבוע
3. לא מעשן אך עישנתי בעבר
4. לא עישנתי מעולם
5. אחר

בני נוער	
5.4%	אחת לשבוע
3.2%	בכל יום
7.9%	לא מעשן אך עישנתי בעבר
82.0%	לא עישנתי מעולם
0.7%	פעם אחת
0.4%	פעם בחודש
0.4%	פעם בשבועיים שלוש
100.0%	סכום כולל

- כ- 7% מקרב הילדים מתחת לגיל 15, התנסו בעישון סיגריות ומוצרי טבק.
- מקרב בני הנוער בגילאי תיכון, אחוז אלו שהתנסו או מעשנים סיגריות ומוצרי טבק עולה לכ- 20%.
- 1 מכל 9 בני נוער בגילאי תיכון מעשן.
- 1 מכל 3 נערים (בנים) בגילאי תיכון התנסה או מעשן סיגריות ומוצרי טבק.

שאלה 2: ככל הידוע לך, אילו חומרים כלולים בסיגריות? (אופציית בחירה מרובה, עד 4 פריטים)

- טבק
- חומרים מסרטנים
- חומרים מאלחשים
- חומרים מרחיבי סימפונות
- חומרים ממכרים
- חומרי טעם וריח
- חומרים אחרים, פרט:
- לא יודעת/ת

בני נוער	בסיגריה: טבק		בסיגריה: חומרים מסרטנים		בסיגריה: חומרים ממכרים		בסיגריה: חומרים מרחיבי סימפונות		בסיגריה: חומרים מאלחשים		בסיגריה: חומרי טעם וריח		בסיגריה: לא יודע		
	לא	סומן	לא	סומן	לא	סומן	לא	סומן	לא	סומן	לא	סומן	לא	סומן	
בני נוער	20.5%	79.5%	15.1%	84.9%	12.9%	87.1%	93.2%	6.8%	91.4%	8.6%	91.4%	65.1%	34.9%	94.2%	5.8%

טיעון:

בני הנוער שמעשנים בטוחים שהם עושים זאת מרצונם החופשי. "אני יכול להפסיק לעשן מתי שאני מחליט"

ביסוס:

כרבע מבני הנוער המעשנים אינם מודעים לחומרים הממכרים, והאפקט הממכר של הסיגריות ומוצרי הטבק.

בניגוד לבוגרים ולצעירים, בני הנוער המעשנים לפחות פעם בשבוע מודעים לאפקט הממכר, בעוד שאצל הצעירים והבוגרים המעשנים פעם בשבוע ישנה פחות מודעות לאפקט הממכר של מוצרי הטבק.

שאלה 3: במידה וטרם התנסית בעישון, עד כמה העובדה שסיגריות כוללות חומרים המזיקים לבריאות דוגמת זפת, עשויה להשפיע על החלטתך לנסות או להתחיל לעשן?

1. לא תשפיע עלי
2. עשויה לגרום לי להמתין עם הסיגריה הראשונה שלי
3. עשויה לגרום לי שלא לנסות בכלל לעשן

שאלה 4: במידה וטרם התנסית בעישון, עד כמה העובדה שסיגריות כוללות חומרים ממכרים דוגמת ניקוטין עשויה להשפיע על החלטתך לנסות או להתחיל לעשן?

1. לא תשפיע עלי
2. עשויה לגרום לי להמתין עם הסיגריה הראשונה שלי
3. עשויה לגרום לי שלא לנסות בכלל לעשן

העובדה שסיגריות כוללות חומרים ממכרים	העובדה שסיגריות כוללות חומרים המזיקים לבריאות	בני נוער
9.6%	6.1%	לא תשפיע עלי
14.0%	10.5%	עשויה לגרום לי להמתין עם הסיגריה הראשונה שלי
76.3%	83.3%	עשויה לגרום לי שלא לנסות בכלל לעשן
100.0%	100.0%	

הגיל הצעיר גורם לתחושת ביטחון, בו בני הנוער בטוחים שההחלטה בידם, גם אם בסיגריה כלולים חומרים שאמורים לשבש את שיקול דעתם. הם מפחדים יותר מהפגיעה הבריאותית.

שאלה 5: עד כמה אתה תומך בפיקוח מטעם המדינה על החומרים הכלולים בסיגריות ובמוצרי הטבק, בין אם הם מיוצרים בישראל ובין אם מיובאים מחו"ל?

1. תומך מאד
2. תומך בתנאי שלא יפגע בחופש שלי לעשן
3. מתנגד - אין זה תפקיד המדינה
4. אין לי דעה

סכום כולל	מעשן	לא מעשן אך עישנתי בעבר	פעם אחת	לא עישנתי מעולם	בני נוער
19.4%	3.8%	22.7%	0.0%	21.1%	אין לי דעה
6.1%	7.7%	4.5%	0.0%	6.1%	מתנגד - אין זה תפקיד המדינה
10.8%	38.5%	22.7%	0.0%	6.6%	תומך בתנאי שלא יפגע בחופש שלי לעשן
63.7%	50.0%	50.0%	100.0%	66.2%	תומך מאד
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	סכום כולל

שאלה 6: בימים אלה נבחנת בארצות הברית מדיניות המחייבת את חברות הטבק להפחית את כמות הניקוטין בסיגריות, וזאת במטרה להקטין את היקף ההתמכרות לעישון. עד כמה את/ה תומך/ת ביישום מדיניות כזו גם בישראל?

1. תומך מאד
2. תומך בתנאי שלא תפגע בחופש שלי לעשן
3. מתנגד - המדינה לא צריכה להתערב בכך
4. אין לי דעה

בני נוער	לא עישנתי מעולם	פעם אחת	לא מעשן אך עישנתי בעבר	מעשן	סכום כולל
אין לי דעה	9.6%	0.0%	13.6%	0.0%	9.0%
מתנגד - המדינה לא צריכה להתערב בכך	1.3%	0.0%	4.5%	3.8%	1.8%
תומך בתנאי שלא תפגע בחופש שלי לעשן	6.1%	0.0%	13.6%	30.8%	9.0%
תומך מאד	82.9%	100.0%	68.2%	65.4%	80.2%
סכום כולל	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

כ- 90% מאוכלוסיית בני הנוער בעד הגבלת השימוש בניקוטין על ידי המדינה. הדבר דומה לקבוצת הביקורת של המבוגרים.

יחד עם זאת, בקרב המעשנים מבני הנוער חשובה השארת האפשרות עבורם לחירות הבחירה האם לעשן או לא.

שאלה 7: עד כמה לדעתך ממשלת ישראל משקיעה כיום מאמצים במניעת עישון בקרב בני נוער וצעירים?

1. משקיעה במידה הנכונה
2. משקיעה פחות ממה שצריך
3. משקיעה יותר ממה שצריך
4. אין לי מושג

תוויות שורה	לא עישנתי מעולם	פעם אחת	לא מעשן אך עישנתי בעבר	מעשן	סכום כולל
בוגרים (קבוצת ביקורת)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
אין לי מושג	21.5%	0.0%	16.5%	24.3%	21.1%
משקיעה במידה הנכונה	3.1%	0.0%	5.5%	11.8%	6.4%
משקיעה יותר ממה שצריך	0.5%	0.0%	0.0%	2.2%	0.9%
משקיעה פחות ממה שצריך	74.9%	100.0%	78.0%	61.8%	71.6%
צעירים (קבוצת ביקורת)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
אין לי מושג	24.4%	0.0%	14.3%	21.4%	21.4%
משקיעה במידה הנכונה	2.4%	0.0%	14.3%	0.0%	3.6%
משקיעה יותר ממה שצריך	4.9%	0.0%	0.0%	7.1%	4.8%
משקיעה פחות ממה שצריך	68.3%	100.0%	71.4%	71.4%	70.2%
בני נוער	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
אין לי מושג	17.5%	0.0%	18.2%	11.5%	16.9%
משקיעה במידה הנכונה	7.5%	0.0%	9.1%	15.4%	8.3%
משקיעה יותר ממה שצריך	1.3%	0.0%	0.0%	3.8%	1.4%
משקיעה פחות ממה שצריך	73.7%	100.0%	72.7%	69.2%	73.4%
סכום כולל	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

חרף כתבותיהם של חיים ריבלין, רוני לינדר וההד התקשורת, עדיין כרבע מהנשאלים ענו שהמדינה משקיעה מספיק או שאין להם מושג.

השיח על קשרי ליצמן עם תעשיית הטבק, נשאר בגבולות אנשי המקצוע והעוסקים בתחום ולא פרץ לתודעה הציבורית.

אחוז אלו שטוענים שהמדינה משקיעה פחות מידי תואם לאחוז אלו שתומכים בהתערבות מוגברת של המדינה והטלת מגבלות על אחוז הניקוטין במוצרי הטבק.

שאלה 8: מיהו לדעתך הגורם המרכזי האחראי לכך שבני נוער וצעירים מתמכרים לעישון בישראל?

1. הממשלה
2. חברות הטבק
3. הלוביסטים של חברות הטבק
4. חברות הפרסום
5. כלי התקשורת המפרסמים סיגריות
6. בני הנוער והצעירים עצמם
7. ההורים של בני הנוער
8. אחר
9. אין גורם אחראי

אחראי: בני הנוער והצעירים		
סומן	לא סומן	
74.83%	25.17%	בוגרים
74.87%	25.13%	לא עישנתי מעולם
0.00%	100.00%	פעם אחת
73.39%	26.61%	לא מעשן אך עישנתי בעבר
76.47%	23.53%	מעשן
79.76%	20.24%	צעירים
82.93%	17.07%	לא עישנתי מעולם
100.00%	0.00%	פעם אחת
78.57%	21.43%	לא מעשן אך עישנתי בעבר
75.00%	25.00%	מעשן
84.53%	15.47%	בני נוער
85.09%	14.91%	לא עישנתי מעולם
100.00%	0.00%	פעם אחת
86.36%	13.64%	לא מעשן אך עישנתי בעבר
76.92%	23.08%	מעשן
78.72%	21.28%	סכום כולל

בעיני בני הנוער, כמו גם קבוצות הביקורת של המבוגרים, האחראים הם בני הנוער עצמם. נדרש מחקר נוסף על מנת לדעת האם מדובר בלחץ החברתי או תפיסה של בני הנוער לגבי הבחירה החופשית שלהם.

שאלה 9: מהי לדעתך השיטה היעילה ביותר לצמצום העישון בקרב צעירים ובני נוער?

1. לא צריך לעשות כלום בנושא
2. חינוך והסברה בבתי הספר, בצה"ל ובכלי התקשורת
3. העלאת המס על הסיגריות ומוצרי הטבק
4. הגברת האכיפה על בתי עסק שייתפסו מוכרים סיגריות למי שטרם מלאו לו 18
5. הטלת סנקציות על בני נוער וצעירים שייתפסו רוכשים סיגריות
6. הטלת סנקציות על בני נוער וצעירים שייתפסו מעשנים
7. הטלת חובה על חברות הטבק להפחית את כמות החומרים הממכרים בסיגריות
8. הטלת חובה על חברות הטבק לסמן על גבי חפיסות הסיגריות את כל סוגי החומרים שהן מכילות
9. אחר, פרט:
10. אין לי מושג

תוויות שורה	לא עישנתי מעולם	פעם אחת	לא מעשן אך עישנתי בעבר	מעשן	סכום כולל
בני נוער	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
אחר	1.3%	0.0%	0.0%	3.8%	1.4%
אין לי מושג	10.5%	0.0%	4.5%	7.7%	9.7%
הגברת האכיפה על בתי עסק שייתפסו מוכרים סיגריות למי שטרם מלאו לו 18	18.4%	0.0%	9.1%	15.4%	17.3%
הטלת חובה על חברות הטבק להפחית את כמות החומרים הממכרים בסיגריות	7.5%	0.0%	31.8%	11.5%	9.7%
הטלת חובה על חברות הטבק לסמן על גבי חפיסות הסיגריות את כל סוגי החומרים שהן מכילות	3.5%	50.0%	9.1%	11.5%	5.0%
הטלת סנקציות על בני נוער וצעירים שייתפסו מעשנים	18.0%	50.0%	18.2%	3.8%	16.9%
הטלת סנקציות על בני נוער וצעירים שייתפסו רוכשים סיגריות	7.5%	0.0%	4.5%	0.0%	6.5%
העלאת המס על הסיגריות ומוצרי הטבק	13.2%	0.0%	4.5%	19.2%	12.9%
חינוך והסברה בבתי הספר, בצה"ל ובכלי התקשורת	19.3%	0.0%	13.6%	26.9%	19.4%
לא צריך לעשות כלום בנושא	0.9%	0.0%	4.5%	0.0%	1.1%
סכום כולל	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

מבין הפתרונות, חינוך והסברה הוא הפתרון הפופולארי ביותר.

בקרב בני הנוער שעישנו והפסיקו, דווקא הורדת החומרים הממכרים הוא הפתרון המועדף. כנראה שאלו שהפסיקו מודעים לקושי, ורואים בחומרים הממכרים כסיבה לקושי.

הטלת סנקציות על בני הנוער באופן ישיר, היא הפתרון המועדף בקרב כל אלו שאינם מעשנים פעילים כיום (אלו שלא עישנו, התנסות חד פעמית ואלו שעישנו והפסיקו).

שאלה 10: באחרונה נכנסו לישראל מוצרים חדשים כגון הסיגריות האלקטרוניות והאייקוס (IQOS), אשר לטענת חברות הטבק נחשבים למזיקים פחות לבריאות מסיגריות רגילות. עד כמה את/ה מאמין/ה לטענה זו?

1. מאמין מאד
2. מאמין באופן חלקי
3. לא מאמין
4. אין לי מושג

סכום כולל	מעשן	לא מעשן אך עישנתי בעבר	פעם אחת	לא עישנתי מעולם	
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	בוגרים
3.9%	6.6%	2.8%	0.0%	2.6%	מאמין מאד
30.9%	31.6%	29.4%	0.0%	31.4%	מאמין באופן חלקי
48.3%	47.1%	48.6%	100.0%	48.7%	לא מאמין
16.9%	14.7%	19.3%	0.0%	17.3%	אין לי מושג
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	צעירים
9.5%	17.9%	7.1%	0.0%	4.9%	מאמין מאד
44.0%	39.3%	57.1%	100.0%	41.5%	מאמין באופן חלקי
39.3%	42.9%	28.6%	0.0%	41.5%	לא מאמין
7.1%	0.0%	7.1%	0.0%	12.2%	אין לי מושג
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	בני נוער
6.8%	23.1%	9.1%	0.0%	4.8%	מאמין מאד
41.0%	50.0%	45.5%	50.0%	39.5%	מאמין באופן חלקי
33.8%	23.1%	31.8%	50.0%	35.1%	לא מאמין
18.3%	3.8%	13.6%	0.0%	20.6%	אין לי מושג
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	סכום כולל

קמפיין IQOS של פיליפ מוריס עובד, ובעיקר אצל בני הנוער. על פי קבוצות הביקורת של הצעירים והמבוגרים, ההשפעה של הקמפיין גדולה יותר ככל שהגיל צעיר יותר.

ההשפעה לא נעצרת אצל הצעירים, וממשיכה לבני הנוער, ובעיקר למעשנים מביניהם.

הקמפיין משפיע בעיקר אצל המעשנים.